

Samen verantwoord vooruit

Coalitieakkoord voor een vitaal, sociaal en duurzaam Mook en Middelaar

2026-2030

Gemeente Mook en Middelaar

Voorwoord

Mook en Middelaar is een mooie gemeente met unieke natuur, een bijzondere geschiedenis en een hechte gemeenschap. Een gemeente waar we blij mee mogen zijn, en die we moeten koesteren.

De kracht van Mook en Middelaar zit in de kleinschaligheid, die maakt dat we ons verbonden voelen met elkaar en met de omgeving. Maar die kleinschaligheid brengt ook uitdagingen met zich mee. Wonen, werken, recreatie, landbouw en de energietransitie leggen immers allemaal een claim op de beschikbare ruimte en middelen. Dat vraagt om een goede afweging en verstandige en duidelijke keuzes uit het bestaande aanbod aan oplossingsrichtingen.

Bij alles wat we doen, houden we rekening met onze verantwoordelijkheid ten opzichte van de landelijke opgaven, onze omgeving en de toekomst. Zo maken we onze gemeente nog mooier, eerlijker en duurzamer.

Met trots presenteren wij u het coalitieakkoord 'Samen verantwoord vooruit'. In dit akkoord beschrijven wij de afspraken van de coalitiepartijen waarmee we de koers uitzetten voor de komende vier jaar. Een toekomstbestendige, realistische en betaalbare koers, die past bij onze gemeente.

'Samen verantwoord vooruit' is een akkoord op hoofdlijnen, maar we maken al wel een aantal duidelijke keuzes. Zo kiezen we ervoor om ontwikkelingen en initiatieven in de goede richting te ondersteunen en te stimuleren, maar niet dwingend op te leggen. Geld willen we niet onnodig reserveren, maar investeren in zaken die zoveel mogelijk inwoners ten goede komen. We benutten en combineren wat er al is, met gebruikmaking van de kracht en ideeën van onze inwoners. En nooit ten koste van de leefbaarheid en de natuur.

PRO, D66 en CDA willen samen de schouders eronder zetten om de komende vier jaar stappen te zetten. Daarbij zijn zorg voor kwetsbaren, verantwoordelijkheid nemen en leefbaarheid de leidende principes. Daarom gaan we de komende jaren vol overtuiging werk maken van een toekomstbestendig Mook en Middelaar, voor, door en met onze inwoners.

Hanneke Roozendaal
PRO

Almar Nijssen
D66

Francois Jongen
CDA

Inhoudsopgave

Voorwoord	1
Wonen voor elke leeftijd, beurs en samenlevingsvorm.....	4
Samen gezond en actief leven.....	6
Sociaal Domein.....	7
Een veilige gemeente.....	8
Groen voor nu en later.....	10
Maasdal.....	11
Leren en ontwikkelen.....	13
Een economie die werkt.....	14
Een bereikbare gemeente.....	15
Bestuur en participatie.....	16
Financiën.....	17
BIJLAGE - Doorrekening coalitieakkoord (beperkt).....	19

Wonen voor elke leeftijd, beurs en samenlevingsvorm

Passende huisvesting voor iedereen is een landelijk thema. Ook in Mook en Middelaar is de druk op de woningmarkt groot. We staan voor de uitdaging om voor nog meer woningen te zorgen en daarbij het groene en dorpse karakter van de gemeente te behouden. Met realisatie van de Maastuin is een goede start gemaakt, maar hiermee zijn we er nog niet. In de komende jaren blijven wij op zoek naar nieuwe mogelijkheden en locaties om onze inwoners een woning te kunnen bieden die past bij hun levensfase en persoonlijke situatie. Daarbij zijn wij ons bewust van het feit dat de ontwikkelingen snel gaan en dat wij ons steeds opnieuw moeten verhouden tot een veranderende (maatschappelijke) omgeving. Bouwen binnen de grenzen van de bestaande kernen (inbreiding) heeft onze voorkeur boven bouwen buiten de bebouwde kom (uitbreiding). Hiermee bewaken we het dorpse karakter en de groene leefomgeving van onze gemeente. Als inbreiding onvoldoende mogelijkheden biedt, dan is uitbreiding een alternatief.

We kiezen voor een gevarieerd woningaanbod voor jong en oud en voor iedere beurs. Jongeren en gezinnen met binding met onze gemeente moeten de kans krijgen om hier te blijven wonen als hun woonwensen veranderen. Tegelijk stimuleren wij de realisatie van geschikte woonvormen voor ouderen, zodat zij zelfstandig in hun vertrouwde omgeving kunnen blijven wonen. Bij grotere bouwprojecten streven we naar een evenwichtige woningmix, met twee derde betaalbare woningen, waarvan de helft sociale huur. Door meer passende en kleinschalige wooneenheden te realiseren kunnen starters, ouderen en statushouders makkelijker doorstromen. Zo zorgen we voor gemengde en vitale kernen waar samen leven en samen zorgen op een vanzelfsprekende manier worden bevorderd. We werken daarbij nauw samen de woningcorporatie en ontwikkelaars, zodat projecten uitvoerbaar en betaalbaar blijven en aansluiten bij de lokale behoefte.

We nodigen onze inwoners uit om te komen met initiatieven die passen bij hun persoonlijke wensen en waardoor wij de bestaande ruimte zo goed mogelijk gebruiken, zoals splitsing van percelen en woningen, collectieve woonvormen en tiny houses. Ook staan wij in principe positief tegenover nieuwe ontwikkelvormen zoals collectief particulier opdrachtgeverschap. De omgevingsvisie en het omgevingsplan bieden het kader waarbinnen initiatieven worden getoetst.

Op een aantal plaatsen in de gemeente is sprake van meerjarige leegstand. Verkrotting van bestaande woningen heeft veel schadelijke effecten, zoals een negatieve impact op de buurt, gezondheidsrisico's, daling van vastgoedprijzen en toename van criminaliteit. Bovendien is het terrein hierdoor niet beschikbaar voor huisvesting of ander maatschappelijk gebruik. Door het opstellen van een leegstandsverordening en consequente handhaving hiervan, pakken wij de leegstand en verloedering aan.

Uitbreiding van het woningaanbod gaat voor ons hand in hand met de keuze voor duurzaam bouwen. Vanuit onze betrokkenheid bij natuur en milieu, maar ook met het oog op de hoge kosten voor energie, die met name bij onze inwoners met een lager inkomen onredelijk hard aankomen. Vanzelfsprekend handhaven wij de geldende normen voor duurzame bouw conform de bestaande normgeving voor Bijna Energieneutrale Gebouwen (BENG). Wij juichen ontwikkelingen toe die zich richten op realisatie van woningen die boven deze BENG-normen uitgaan. Door informatievoorziening en ondersteuning stimuleren wij inwoners om ook zelf initiatieven te nemen om duurzaam of zelfs biobased te bouwen.

Samen gezond en actief leven

Mook en Middelaar vormt een hechte gemeenschap. In onze kernen kennen we elkaar en kijken we naar elkaar om. Daar zijn we trots op en dat willen we behouden. Dat gaat niet vanzelf. Een sterke en gezonde gemeenschap vraagt om actief bestuur. Dit gaat van leefbare dorpen en een omgeving die uitnodigt te bewegen tot het stimuleren van verbinding door het faciliteren van ontmoeting en gezamenlijke activiteiten.

Onze verenigingen spelen een belangrijke rol; een leefbare gemeente kan niet zonder een sterk verenigingsleven. Daar moeten wij zuinig op zijn. Hierbij gaat onze bijzondere aandacht uit naar verenigingen die sociale samenhang of gezond leven stimuleren of een rol spelen in de ondersteuning aan kwetsbare inwoners.

In onze gemeente is iedereen welkom. Daarbij is het van belang dat wij nieuwkomers op een verantwoorde manier kunnen opvangen en kunnen laten integreren. Wij nemen onze verantwoordelijkheid om de voor ons geldende taakstelling met betrekking tot de opvang van statushouders, Oekraïners en asielzoekers in te vullen. Wij beperken ons tot de wettelijke taakstelling. Dit houdt onder andere in dat wij bij de opvang van Oekraïners ons huidige bovengemiddelde aandeel afbouwen op het moment dat Oekraïners vertrekken.

Bij voorkeur maken we regionale afspraken over de opvang van ontheemden, maar als dat niet mogelijk is dan doen we het zelf. Ook hebben wij een voorkeur voor kleinschalige voorzieningen. Om te zorgen dat statushouders en Oekraïners op een goede manier integreren, is het leren van de Nederlandse taal en het kunnen participeren (wat betreft werk en vrije tijd), een basisvoorwaarde. Hierbij kijken wij samen met de regio naar de beschikbare mogelijkheden en subsidiekansen. Wij vragen het toekomstig college om, rekening houdend met bovenstaande kaders, te komen met een voorstel over hoe wij als gemeente aan onze wettelijke taak over het opvangen van ontheemden ('Spreidingswet') kunnen voldoen.

Leefbare kernen kunnen niet zonder plekken waar inwoners de gelegenheid hebben elkaar te ontmoeten, in bijvoorbeeld een gemeenschapshuis. Ook een basisschool is een voorwaarde om jonge gezinnen te trekken en zo de kernen vitaal te houden. Beide vormen van maatschappelijk vastgoed staan in onze gemeente onder druk. Om deze te kunnen behouden zijn forse financiële investeringen noodzakelijk. In de komende jaren maken wij daarom belangrijke keuzes met betrekking tot ons maatschappelijk vastgoed. In het op te stellen beleid hierover moet de mogelijkheid worden meegenomen om het vastgoed voor meerdere doelen te gebruiken, moet gekeken worden naar verschillende eigendomsopties en moet optimaal gebruik worden gemaakt van subsidies. Voor de onderwijshuisvesting moet de mogelijkheid en wenselijkheid van doordecentralisatie worden verkend.

Om een gezonde leefstijl te stimuleren, hechten wij waarde aan voldoende openbare beweegmogelijkheden. Het is belangrijk dat iedereen, met name onze jeugd, ongeacht achtergrond, beperking of financiële positie gelijke toegang heeft tot sport en voldoende kansen krijgt om te bewegen. Wij staan voor aantrekkelijke en goed onderhouden speelplekken en meer mogelijkheden om te bewegen in de buitenruimte. Daarom verkennen wij samen met de voetbalverenigingen hoe er een extra trapveld of Crujff-court kan worden gerealiseerd.

Sociaal Domein

Onze inwoners zijn overwegend gezonde en krachtige mensen. Maar ook krachtige mensen hebben soms steun nodig om zelfredzaam en betrokken te blijven of te worden. Dat geldt met name voor de groep van inwoners van 80 jaar of ouder. Deze groep heeft vaak extra ondersteuning nodig om zelfstandig te kunnen blijven wonen en mee te doen in de samenleving. Als coalitie streven we ernaar een dementievriendelijke gemeente te zijn.

Iedereen die fysiek of mentaal kwetsbaar is mag rekenen op ondersteuning vanuit de gemeente. Onze gemeente kent een goed aanbod aan ondersteuning, dat wij willen behouden. Ook ons huidige aanbod aan preventieve voorzieningen houden we in stand en breiden wij waar zinvol uit. Bewezen effectieve preventieve activiteiten nemen wij structureel op in ons preventieaanbod. We zetten in op structurele samenwerking met huisartsen, scholen en welzijnsorganisaties om ons preventief aanbod te optimaliseren. Ook regionale samenwerking is van groot belang bij het in stand houden of vergroten van ons aanbod aan voorzieningen binnen het Sociaal Domein.

Daarnaast gaan wij inwoners helpen om het zorgen voor elkaar nog vanzelfsprekender te laten worden. Dit doen wij door het ontstaan en groei van zorgcirkels te stimuleren en het belonen van initiatieven waardoor inwoners elkaar nog beter leren kennen, zoals buurtprojecten en gemeenschapsactiviteiten. Hierbij werken we graag samen met het bestaande netwerk van professionals en vrijwilligers. Deze spelen een belangrijke rol in het versterken van de sociale samenhang.

De menselijke maat staat bij ons centraal. Zorg en ondersteuning moet dichtbij, passend en toegankelijk zijn en dit vraagt vaak om maatwerk. Hier is onze gemeente goed in, en dit willen wij behouden. In onze gemeentelijke dienstverlening staat daarom de mens centraal, niet de regels en procedures.

Veel zorg en ondersteuning rust op de schouders van mantelzorgers en vrijwilligers. Daarom blijven wij mantelzorgers en vrijwilligers waarderen en ondersteunen, zodat zij hun belangrijke taak kunnen blijven uitvoeren.

Onze jeugd moet de kans krijgen om gezond, veilig en weerbaar op te groeien. Wij willen daarom de jeugdzorg verbeteren door meer samen te werken met ouders, scholen en hulpverleners. Door in te zetten op structurele preventie, laagdrempelige ondersteuning en goede samenwerking met regionale partners voorkomen we dat lichte problemen uitgroeien tot zware zorg.

Het hebben van werk levert een belangrijke bijdrage aan het welzijn van onze inwoners. Daarnaast is werk de beste basis voor bestaanszekerheid. Wij willen in deze bestuursperiode inzetten op een verhoogde uitstroom vanuit de uitkering naar werk. Iedereen die kan en wil werken, verdient de kans om mee te doen. Dit doen we door onder andere in samenwerking met de gemeenten in de regio Rijk van Nijmegen en WerkBedrijf te zoeken naar nieuwe creatieve manieren om uitstroom te bevorderen. Hierbij staat maatwerk voorop. Ook onderzoeken wij mogelijkheden voor een vorm van uitstroomfinanciering. Voor inwoners die nog niet kunnen werken zetten we in op participatie, ontwikkeling en begeleiding richting werk.

Goed voorbeeld doet goed volgen. Dat betekent dat wij ons nóg meer inzetten om mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt bij de gemeente aan de slag te laten gaan. Ook stimuleren wij waar mogelijk maatschappelijk ondernemerschap en ondersteunen wij ondernemers via WerkBedrijf om mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt in dienst te nemen.

Een veilige gemeente

Mook en Middelaar is een prettige gemeente om te wonen en de meeste mensen voelen zich doorgaans veilig. Ook zijn er de afgelopen tijd met behulp van inwoners goede stappen gezet ten aanzien van het vergroten van de maatschappelijke weerbaarheid in het project Weerbare Buurten. Dat is een initiatief dat wij in de komende jaren willen blijven ondersteunen en versterken.

Tegelijkertijd zien we ook een aantal uitdagingen zoals de toename van huiselijk geweld, de overlast van verwarde personen, bedreigingen van de digitale veiligheid en ondermijning. Ook de toegenomen drukte rondom de Mookerplas en plekken in de openbare ruimte die als minder veilig worden ervaren verdienen onze aandacht. Daarnaast zien we een aantal landelijke en mondiale ontwikkelingen die ook aan Mook en Middelaar niet voorbijgaan, zoals toegenomen risico's op natuurbranden door klimaatverandering. Wij hebben oog voor deze ontwikkelingen en blijven streven naar veilige en leefbare kernen voor alle inwoners.

Voldoende capaciteit voor handhaving blijft een voortdurende uitdaging. En dat terwijl zichtbaarheid op straat en onmiddellijk optreden bij signalen van overlast en onveiligheid het gevoel van veiligheid aanzienlijk kunnen vergroten. Wij zien wat dat betreft kansen in de verdere gelijkschakeling van BOA-bevoegdheden binnen de verschillende domeinen. Hierdoor kunnen BOA's van de verschillende organisaties die in onze gemeente in de openbare ruimte aanwezig zijn meer uniform optreden met vergelijkbare bevoegdheden. Wij willen dan ook onderzoeken hoe de samenwerking tussen de handhavende organisaties op dit punt kan worden versterkt.

Boten weten ons en onze wateren steeds beter te vinden. De drukte op de Mookerplas is daardoor toegenomen. Behalve voor gezelligheid zorgt dat ook steeds vaker voor onveilige situaties. Wij vinden het versterken van de veiligheid op en rond het water een belangrijk punt en gaan er vanuit dat er een verbeterde samenwerking gaat plaatsvinden, al vanaf de zomer van 2026.

Ook in onze gemeente zijn er plekken in de openbare ruimte die als minder veilig worden ervaren, zoals slecht verlichte fietspaden. Het is allereerst belangrijk om te komen tot een inventarisatie van

alle onveilige plekken in onze gemeente. Vervolgens zullen wij op basis hiervan een prioritering aanbrenen in het wegonderhoud (in combinatie met een prioritering op basis van klimaatstress), zodat deze plekken met voorrang worden aangepakt. Waar het de Rijksweg betreft treden wij in overleg met de provincie over een verbetering van de veiligheid. Ten slotte zien we er op toe dat bij grootschalige ruimtelijke projecten meteen verbeteringen in de infrastructuur worden meegenomen die de veiligheid vergroten.

Door klimaatverandering neemt het risico op natuurbranden toe. Samen met de brandweer zetten wij in op voorlichting en educatieaanbod om inwoners bewust te maken van de gevaren van natuurbranden en hen handvatten te geven om veilig te handelen bij beginnende branden.

Hierbij betrekken we nadrukkelijk kinderen en verenigingen die gebruik maken van natuurgebieden.

De Bisselt is een bosrijk en bewoond buurtschap in onze gemeente waar door toenemende droogte het risico op natuurbranden groter wordt. Het huidige brandkranennetwerk heeft onvoldoende capaciteit om bij (grotere) branden snel voldoende water te leveren. Daarom willen wij onderzoek doen naar een nieuwe bluswatervoorziening met voldoende capaciteit zodat de brandweer adequaat kan optreden bij branden en de veiligheid van inwoners beter geborgd is.

Groen voor nu en later

We wonen in een prachtige, groene gemeente. Er is veel natuur om van te genieten, in de natuurgebieden, maar ook daarbuiten, en zelfs in onze kernen. Tegelijkertijd moeten we ons inspannen om onze belangrijke natuurwaarden te behouden, de biodiversiteit te vergroten en klimaatstress tegen te gaan.

Tot op heden richt natuurherstel zich hoofdzakelijk op het versterken van de natuur in natuurgebieden. Maar door versnippering, verdroging en vermesting is ook de natuur in onze dorpen en het buitengebied achteruitgegaan. Daarom werken wij de komende jaren aan het herstel op basis van de principes van Basiskwaliteit Natuur en passen dit toe in ons natuurbeleid. Ook onderzoeken wij hoe we als gemeente kunnen aansluiten bij het netwerk basiskwaliteit natuur. Bij de evaluatie van het duurzaamheidsbeleid komen wij met een nota van uitvoering.

Dat kan onder andere door vergroening van de straten. Hierbij ligt onze focus op het stedelijk gebied en minder op de buitengebieden. Onze insteek is straten te vergroenen met aandacht voor klimaatadaptieve maatregelen, waarbij sociale veiligheid voorop staat (zie hiervoor ook de paragraaf 'een veilige gemeente'). Binnen het bestaande wegenbeheerplan en gemeentelijk rioleringsplan wordt gekeken welke straten hiervoor als eerste in aanmerking komen. Op het moment dat de bomenverordening wordt herijkt, onderzoeken we of deze nog aansluit bij de huidige ambities en ontwikkelingen op het gebied van biodiversiteit binnen de gemeente.

Daarnaast willen we groepen inwoners stimuleren en enthousiasmeren om hun tuin te vergroenen. Daarom onderzoeken we of aansluiting bij bestaande landelijke initiatieven mogelijk is. Ook zetten we in op het organiseren en ondersteunen van andere buurtgerichte acties.

Onze gemeente heeft twee jaar geleden duurzaamheidsbeleid opgesteld, dat niet alleen aandacht heeft voor energie maar ook voor klimaatadaptatie, biodiversiteit, circulariteit en afvalvermindering. Bij de herijking van het duurzaamheidsbeleid in 2027 willen we op basis van de huidige stand van zaken kijken of we onze ambities verder kunnen verhogen. Hierbij houden we wel rekening met de capaciteit, de ruimtelijke en energie-infrastructurele mogelijkheden.

Als onderdeel van of aanvullend op de uitvoering van het duurzaamheidsbeleid gaan wij de komende jaren aan de slag met een aantal concrete activiteiten.

We zetten in op lokale energiezekerheid voor bestaande en nieuwbouw door te kijken naar de mogelijkheden voor energieopslag en het duurzaam opwekken van energie voor lokaal gebruik. Ook willen we kijken hoe we het efficiënt benutten van energie kunnen faciliteren en stimuleren. Daarnaast gaan we door met het verkennen van mogelijkheden voor groengas of andere duurzame opwek, zoals geo- of aquathermie, om zo in te zetten op een juiste energiemix.

We verkennen waar we, waar mogelijk, extra ambitie kunnen opnemen voor circulariteit in ons inkoopbeleid en hierbij kunnen aansluiten bij het ambitieniveau van vergelijkbare gemeenten. Daarnaast is naast inkoop, uitstroom van afval ook van belang. Daarom zetten we ons in voor het opzetten van een circulair plein op de milieustraat, gericht op hergebruik van materialen en producten, eventueel in combinatie met een repair café, in samenwerking met de DAR. Een pilot zou een goede manier kunnen zijn om hier ervaring mee op te doen.

Verder maken we inwoners actief warm voor de verdere verduurzaming van de gebouwde omgeving en onderzoeken hoe we inwoners nog beter kunnen bereiken en ondersteunen bij verduurzaming.

Maasdal

Mook en Middelaar ligt in een bijzonder landschap. We hebben cultuurlandschap met veelal rijke natuur in het Lierdal en Maasdal. Met deze natuur gaat het soms heel goed, zoals bij de Lage Lier. Soms geeft ze reden tot zorg, zoals bij het Maasdal, waar de biodiversiteit onder druk staat, een afgraving dreigt en het herstel van de Maasheggen stagneert. Wij zien het als onze gezamenlijke verantwoordelijkheid om deze kwaliteiten te beschermen en zorgvuldig door te geven aan volgende generaties. Want kwalitatief sterke natuur draagt direct bij aan de leefbaarheid en aan de gezondheid van inwoners. Daarnaast bepaalt het cultuurlandschap mede de aantrekkelijkheid en het karakter van onze gemeente. Tegelijkertijd moet er ook ruimte blijven voor gebruik van het gebied. Dit vraagt om een zorgvuldige balans.

Het Maasdal is een uniek stukje cultuurlandschap met maasheggen, boerenland, biodiversiteit en rust. Op dit moment loopt een voorverkenning voor een mogelijke gebiedsontwikkeling van het Maasdal. De plannen betreffen een ontzanding die een waterplas op zou leveren die gebruikt zou gaan worden voor recreatie. Halverwege 2025 heeft de gemeenteraad besloten dat de voorverkenningfase verlengd moest worden en niet kon worden begonnen aan een daadwerkelijke verkenning, omdat er op dat moment nog onvoldoende informatie beschikbaar was.

Wij zijn tegen ontzanding van het Maasdal. Onze coalitie kiest er daarom voor de huidige bestemming van de gronden te behouden, waarbij het gebied zijn huidige status als agrarisch met waarden - landschappelijke en natuurwaarden - behoudt. Bestemmingswijziging is alleen een optie als dit ruimte geeft voor de ontwikkeling van natuurwaarden.

We kiezen voor het Maasdal voor natuur en cultuurlandschap met toekomst voor boeren. We ondersteunen initiatiefnemers bij het onderzoeken van groene plannen voor het gebied, waarbij natuur, landbouw en landschap elkaar versterken.

Hiervoor geven wij de volgende kaders mee

- Geen ontzanding;
- Ontwikkeling die natuurwaarden versterkt;
- Ontwikkeling die past binnen versterking en herstel cultuurhistorisch landschap;
- Ontwikkeling die aansluit bij het Unesco maasheggenproject in het land van Cuijk, het streven naar een Unesco-status en de plannen in Regionaal Landschap Maasduinen.

We vragen het nieuwe college een 'natuurschoonpact' te sluiten met alle betrokkenen en een integrale gebiedsvisieontwikkeling op te stellen samen met de omgeving. Hierbij houden we rekening met de Provinciale Omgevingsvisie Limburg (POVI).

Leren en ontwikkelen

Leren en ontwikkelen zijn belangrijk in elke fase van een mensenleven. Dit begint met goed en bereikbaar basis- en voortgezet onderwijs. Maar ook voor volwassenen is toegang tot kennis en informatie een belangrijke voorwaarde voor volwaardige deelname aan de maatschappij.

In Mook en Middelaar zijn er op dit moment belangrijke ontwikkelingen gaande met betrekking tot ons aanbod aan voorzieningen op het gebied van leren en ontwikkelen. Bij een aantal van onze scholen is sprake van achterstallig onderhoud en moet binnen afzienbare tijd gestart worden met nieuwbouw of renovatie. Daarnaast gaan we, naar aanleiding van de nieuwe bibliotheekwet, invulling geven aan een bibliotheekvoorziening.

Wij vinden het belangrijk om onze verantwoordelijkheid te nemen voor de ontwikkeling van onze jeugd door te investeren in goede schoolgebouwen die passen bij de eisen van nu en de toekomst. Scholen moeten plekken zijn waar leren, bewegen en ontmoeten samenkomen. Scholen zijn meer dan onderwijsinstellingen; ze zijn ontmoetingsplaatsen voor kinderen, ouders en dorpen. We willen, zoals bij het thema maatschappelijk vastgoed al aangegeven, op zoek gaan naar de mogelijkheden om het schoolgebouw voor meer dan alleen onderwijs te gebruiken. Door functies slim te combineren, bijvoorbeeld onderwijs, sport, cultuur en welzijn, zorgen we voor duurzame gebouwen én voor meer samenhang in voorzieningen voor kinderen en jongeren. We verkennen de mogelijkheid en wenselijkheid van doordecentralisatie bij onderwijshuisvesting, waarbij meer verantwoordelijkheden bij de gebruikers komen te liggen.

Op dit moment zijn er in het kader van het Integraal Huisvestingsplan (IHP) onderwijshuisvestingsaanvragen ingediend voor nieuwbouw of renovatie van het schoolgebouw van Kandinsky en de Maaskei. Het gewenste eindbeeld moet passende huisvesting voor beide scholen binnen onze gemeente zijn.

Met betrekking tot de bibliotheek zetten we niet in op een volledig zelfstandige versie van een bibliotheekvoorziening. Dit omdat dit niet past bij het formaat van onze gemeente, de korte afstand tot voorzieningen in de omgeving en onze financiële situatie. In plaats hiervan gaan we op zoek naar een hybride vorm die voldoet aan de wet. De middelen die we vanuit het rijk krijgen voor de bibliotheekvoorziening gaan we voor dit doel inzetten. Als gemeente gaan we gesprekken voeren met BiblioPlus en Openbare Bibliotheek Gelderland Zuid om te kijken wie het beste aan onze wensen kan voldoen. Er komt een meerjarenplan waarin gekeken wordt wat de meest optimale situatie is voor de gemeente Mook en Middelaar, waarbij wij verder kijken dan onze gemeentegrenzen.

Niet iedereen in onze gemeente is even digitaal vaardig. We houden zicht op kwetsbare groepen en ouderen en zoeken naar mogelijkheden om hun digitale vaardigheden te vergroten. Hierbij willen wij samen met de kernen en onze welzijnspartners onderzoeken of er mogelijkheden zijn tot het oprichten van laagdrempelige bereikbare punten in de kernen waar inwoners informatie en ondersteuning kunnen krijgen.

Een economie die werkt

Mook en Middelaar is een gemeente met grote landschappelijke kwaliteiten, een rijke historie en een aantrekkelijk recreatief profiel. Onze ligging aan de Maas en de Mookerplas, de aanwezigheid van natuurgebieden en de nabijheid van stad en regio bieden kansen voor recreatie, toerisme en een toekomstbestendige economie. Daarbij kiezen wij nadrukkelijk voor kwaliteit boven kwantiteit.

Wij zetten in op hoogwaardig en kleinschalig toerisme. De aantrekkingskracht van onze gemeente ligt in rust, natuur, cultuurhistorie en recreatieve beleving. Ontwikkelingen die hieraan bijdragen, juichen wij toe, mits zij passen bij de schaal en identiteit van Mook en Middelaar. Bij uitbreiding van recreatieve voorzieningen of toeristische functies houden wij rekening met de belangen van omwonenden, bescherming van natuur en landschap, leefbaarheid, duurzaamheid, bereikbaarheid en een zorgvuldige inpassing in de omgeving.

Wij stellen een nieuwe integrale visie op toerisme, recreatie en economie op, samen met alle betrokken partijen. Deze visie moet richting geven aan toekomstige ontwikkelingen en duidelijk maken waar ruimte is voor versterking en waar begrenzing nodig is. Daarin kunnen de hoofdlijnen die op deze thema's al in de omgevingsvisie zijn vastgesteld, als uitgangspunt worden gebruikt.

Wij blijven investeren in een goede samenwerking met de regionale partners, op het gebied van toerisme, recreatie en economie. Dit geldt ook voor de lokale samenwerking op dit gebied met onze ondernemers en ondernemersverenigingen, zoals Visit Mookerheide. Samenwerking is van groot belang om kansen te benutten en knelpunten tijdig op te lossen.

Een sterk ondernemersklimaat vraagt om ruimte voor passende bedrijvigheid, duidelijke regels en een goede relatie tussen gemeente en ondernemers. Wij willen het huidige ondernemers- en vestigingsklimaat voor bedrijvigheid behouden en daar waar nodig versterken. Daarbij concentreren wij ons op de bestaande bedrijventerreinen. Uitbreiding van bedrijventerreinen is voor ons niet aan de orde, gezien de omliggende woongebieden en natuurwaarden.

Ondernemers die bijdragen aan werkgelegenheid, leefbaarheid en een gezonde lokale economie willen wij zoveel mogelijk ondersteunen. Tegelijkertijd kiezen wij voor een toekomstgerichte economische koers. Daarbij bieden wij geen ruimte aan nieuwe zware industriële activiteiten. Als een milieucategorie voor zware industrie verdwijnt, passen wij de regelgeving zo aan dat terugkeer van dergelijke bedrijvigheid wordt voorkomen. Daarbij bekijken wij zorgvuldig welke lagere milieucategorieën nog wel passend en acceptabel zijn voor onze gemeente.

Een bereikbare gemeente

Goede bereikbaarheid is cruciaal voor een goed functionerende samenleving. Of het nu gaat om werk, onderwijs, zorg of sociale contacten: mobiliteit brengt mensen en kansen dicht bij elkaar. Maar verkeersbeleid moet niet alleen zorgen voor een efficiënte verkeersstroom. Voor onze coalitie is het belangrijk dat het verkeersbeleid ook veilig, milieuvriendelijk en inclusief is.

Onze gemeente beschikt over een uitstekende treinverbinding richting noorden en zuiden, dankzij station Mook-Molenhoek. Dit geeft ons een goede uitgangspositie om duurzaam vervoer in onze gemeente nóg beter op de kaart te zetten. We kiezen voor behoud en verbetering van de bestaande OV-verbindingen, zoals de buurtbus en buslijn 83. Ook gaan we het gebruik van de fiets, het openbaar vervoersnetwerk en de buurtbus actief stimuleren en faciliteren.

De ligging nabij Nijmegen en de A73 brengt in onze gemeente extra verkeersdruk met zich mee. Samen met regionale partners zoeken we naar oplossingen die de bereikbaarheid verbeteren zonder de leefbaarheid aan te tasten. We blijven aandacht houden voor de verkeersveiligheid en leefbaarheid van de wegen die bovenmatig worden gebruikt als verbindingsweg tussen de A73 en Groesbeek. We zetten het huidige beleid voort om in goed overleg met de betrokken kernen evenwichtige verbeteringen aan te brengen. Samenwerking en dialoog zijn noodzakelijk om in beide dorpskernen tot optimale verkeersveiligheid te komen.

Wij willen dat Mook en Middelaar een fiets- en voetgangersvriendelijke gemeente blijft, zodat onze kinderen veilig naar school kunnen en ouderen en inwoners met een beperking echt mee kunnen doen. Dat betekent ook dat hun veiligheid in het verkeer onze bijzondere aandacht heeft. Veiligheid in het verkeer vraagt om een goede infrastructuur (logische oplossingen), goede paden en wegen én om verantwoordelijk gedrag van elke verkeersdeelnemer. We monitoren daarom de komende periode de belangrijkste verkeersroutes op hun veiligheid, ook de oversteekplaatsen bij de Rijksweg en Cuijksesteeg. Waar mogelijk en nodig verbeteren we de fiets- en voetpaden en pakken we knelpunten op het gebied van veiligheid aan.

Bij grotere bouwprojecten zien we er op toe dat er een mobiliteitsplan wordt opgesteld zodat verkeersveiligheid direct bij de start van het project de aandacht krijgt die het verdient.

Ten slotte verminderen we het aantal verkeersborden. Verkeersdeelnemers moeten op de weg en medeweggebruiker kunnen letten en niet afgeleid worden door teveel verkeersborden. Een consistente overzichtelijke en eenduidige inrichting met verkeersborden door de hele gemeente van onze gemeente zorgt ervoor dat er rust en herkenbaarheid ontstaat, wat veilige deelname aan het verkeer bevordert.

Bestuur en participatie

Bij een kleine gemeente als Mook en Middelaar past een gemeentelijke organisatie die dicht bij de inwoners staat. Dat begint wat ons betreft bij luisteren. In onze gemeente moeten mensen zich gehoord voelen en weten waar ze terecht kunnen. Waar nodig zoeken wij zelf het contact. We bieden een luisterend oor en vertalen wensen en ideeën waar mogelijk naar beleid en oplossingen. Bij belangrijke plannen of besluiten betrekken wij onze inwoners zo vroeg mogelijk in het proces. We maken graag gebruik van de kennis en kunde van onze inwoners om het draagvlak en de kwaliteit van ons gemeentelijk beleid te vergroten. Ten slotte zorgen we voor transparante besluitvorming en heldere communicatie over wat we hebben besloten. Zo dragen we bij aan het vertrouwen van onze inwoners in de (lokale) democratie.

De afgelopen jaren is een goede basis gelegd voor het betrekken van inwoners bij het meedenken en meebeslissen over hun leefomgeving. We kunnen beschikken over een beleidskader en een participatieverordening en er is ervaring opgedaan met diverse initiatieven en pilots. We continueren de uitgangspunten van het huidige beleid en evalueren regelmatig of er in beleid en uitvoering aanpassingen nodig zijn.

De opgave voor de komende periode bestaat uit het zorgen dat participatie niet alleen in beleid, maar ook in de praktijk vanzelfsprekender wordt. We blijven aandacht houden voor het scheppen van duidelijke kaders en heldere verwachtingen in de samenwerking met inwoners, creëren nog meer ruimte voor inwonersinitiatieven en gaan op zoek naar manieren om die inwoners te horen die op dit moment vaak nog niet vooraan staan als het gaat om inwonersparticipatie.

Een bijzondere doelgroep hierbij zijn de jongeren. Het is belangrijk dat jongeren van jongs af aan worden meegenomen in hoe de democratie werkt. In de komende coalitieperiode willen wij komen tot een vorm van jeugdige betrokkenheid bij de politiek.

Cliënt- en bewonersparticipatie binnen het sociaal domein is op dit moment niet structureel ingericht. We willen dat veranderen. We richten ons hierbij niet per definitie op een nieuwe adviesraad, maar staan open voor nieuwe vormen van inspraak die flexibel toepasbaar zijn. We onderzoeken hoe we participatie zó kunnen vormgeven dat de doelgroep zowel gevraagd als ongevraagd advies kan uitbrengen en met name ervaringsdeskundigen een rol krijgen.

Om de onderlinge betrokkenheid tussen inwoners en de gemeenteraad te vergroten willen wij als coalitiepartijen het programma 'te gast bij de raad' nieuw leven inblazen. Daarnaast gaan wij de cursus 'politiek actief' vaker organiseren. Ten slotte gaan wij de raad voorstellen vaker op raadsbezoek te gaan in de kernen, om het directe contact met inwoners en de dorpsraden te vergemakkelijken.

De wijk- en dorpsraden zijn voor ons belangrijke samenwerkings- en gesprekspartners. Wij gaan door met het ondersteunen van de dorps- en wijkraden, bijvoorbeeld met subsidie en actieve ondersteuning.

Inwoners weten vaak het beste wat er in hun buurt of dorp nodig is en zitten vaak vol goede ideeën en dadendrang. Daarom werken we toe naar gemeentelijk beleid dat meer ruimte geeft voor buurt- of bewonersinitiatieven en deze stimuleert en faciliteert. Een goed voorbeeld van de aanpak die wij voor ogen hebben is de pilot buurtinitiatieven. Eind 2026 bekijken wij hoe deze pilot verlopen is. Beoordelen wij deze als succesvol, dan onderzoeken we of en hoe we deze pilot kunnen continueren.

Samenwerking binnen de regio, provincie of zelfs landelijk is een belangrijk middel om onze zelfstandigheid te behouden en te versterken. Het stelt ons in staat om als zelfstandige gemeente onze taken met kwaliteit en doelmatigheid uit te voeren. Vanuit onze unieke positie op het kruispunt van regio's sluiten we met vertrouwen en plezier aan bij partners in Limburg, Gelderland en daarbuiten. In de afgelopen bestuursperiode is er gewerkt aan een versterking van onze samenwerkingsverbanden. Ook hebben wij met het vaststellen van de 'Visie op samenwerking' bepaald waar wij als gemeente voor staan en welke rol wij willen en kunnen spelen binnen de samenwerking.

Deze lijn willen wij in de komende periode doortrekken. Wij zetten ons vanuit onze kernwaarden vertrouwen, verantwoordelijkheid en zelfkennis binnen de samenwerking volwaardig in voor onze inwoners en de regio. Hierbij kiezen we bewust wanneer wij het voortouw nemen. Ook onderzoeken we of we de bestaande samenwerking met onze buurgemeenten verder uit kunnen bouwen, om dubbel werk te voorkomen en te zorgen voor een efficiënte vertegenwoordiging in de regio.

Financiën

Alles wat de gemeente doet, doet zij met gemeenschapsgeld. Gemeenschapsgeld moet aan de gemeenschap ten goede komen. We willen hier zorgvuldig en verantwoord mee omgaan. Een gezonde financiële huishouding is de basis voor een betrouwbare, zelfstandige en toekomstbestendige gemeente. Daarom staan wij voor een solide begroting en een stabiel financieel beleid, zonder toekomstige generaties te belasten. Aan de andere kant moeten we ook keuzes durven te maken om te investeren in de leefbaarheid en de toekomst van Mook en Middelaar. Zo bouwen we aan een sterke gemeente die ook op de lange termijn haar voorzieningen kan behouden.

De huidige financiële positie van de gemeente is stabiel. Wel wordt de huidige begroting deels gedragen door tijdelijke inkomsten en het inzetten van een klein deel van de vrij besteedbare reserve uit ons eigen vermogen. Er dreigen structurele tekorten ontstaan vanaf 2028 door dalende rijksbijdragen en stijgende kosten, bijvoorbeeld op het gebied van de voorzieningen binnen het sociaal domein, het onderhoud van de openbare ruimte en groei van de ambtelijke organisatie door alle nieuwe taken.

De komende periode stelt ons voor grote uitdagingen. Zo staan wij voor de noodzaak om forse investeringen te doen ten behoeve van de veiligheid en leefbaarheid van onze gemeente, zoals in onderwijshuisvesting, de bibliotheekvoorziening, vastgoed en een nieuwe brandkraan op de Bisselt. Ook zijn er zaken waarin wij als coalitie extra willen investeren, zoals inwonersinitiatieven, de

veiligheid en toegankelijkheid van de publieke ruimte, duurzaamheid, biodiversiteit en de vergroening van de kernen. Ten slotte willen we de ruimte hebben om strategisch te investeren op het moment dat zich kansen voordoen die ons op een later moment (financieel) voordeel op kunnen leveren.

Om deze zaken te kunnen bekostigen onderzoeken wij allereerst kritisch waar een verlaging van de kosten mogelijk is. Eerdere bezuinigingen hebben de begroting al aangescherpt, waardoor wij verwachten dat de opbrengst van een eventuele kostenverlaging beperkt zal zijn.

Een belangrijke kostenpost zijn de kosten die worden gemaakt op het gebied van zorg en ondersteuning binnen het Sociaal Domein. Door te investeren in preventie en maatwerk proberen wij deze zoveel mogelijk te verlagen. Tevens gaan we op zoek naar mogelijkheden om onze inkomsten te verhogen, door ons bijvoorbeeld nog actiever te gaan richten op het verwerven van subsidies ter bekostiging van bestaande plannen.

Een verhoging van de gemeentelijke belastingen kunnen we desondanks niet uitsluiten. Wij vinden dit alleen verantwoord ter dekking van deze investeringen, die direct ten goede komen aan onze inwoners.

Daarnaast gaan wij pogen incidentele meevallers structureel in te zetten. Deze meevallers zorgen er op dit moment voor dat wij aan het begin van het jaar vaak zeer kritisch en zuinig moeten begroten, waarbij we dan tegelijkertijd door onvoorziene meevallers aan het eind van het jaar geld overhouden. Het vormen van bestemmingsreserves met een specifiek doel is een optie die wij in dit onderzoek zullen meenemen.

BIJLAGE - Doorrekening coalitieakkoord (beperkt)

Naar aanleiding van het concept-coalitieakkoord is een eerste globale financiële doorrekening gemaakt van een aantal specifieke onderwerpen waarvoor naar verwachting aanvullende middelen noodzakelijk zijn. De overige beleidsvoornemens uit het coalitieakkoord worden op dit moment geacht binnen de bestaande programmabegrotingen en reguliere beleidsuitvoering te kunnen worden opgevangen. Onderstaande doorrekening betreft nadrukkelijk een voorlopige eerste inschatting op hoofdlijnen. Voor meerdere onderwerpen geldt dat nadere beleidsuitwerking, keuzevorming en detailinformatie nog ontbreken. De uiteindelijke financiële consequenties kunnen daardoor substantieel afwijken van de nu opgenomen bedragen.

Bibliotheekvoorziening / invoering bibliotheekwet

In het coalitieakkoord is opgenomen dat de gemeente invulling gaat geven aan een hybride bibliotheekvoorziening die voldoet aan de nieuwe bibliotheekwet. Daarbij wordt uitgegaan van samenwerking met externe partijen zoals BiblioPlus en/of OBGZ en wordt nadrukkelijk niet gekozen voor een volledig zelfstandige bibliotheekvoorziening.

Vanuit het Rijk zijn reeds tweemaal incidentele middelen ontvangen via een decentralisatie-uitkering van € 100k (2024 en 2025). Dit zou als budget gebruikt kunnen worden om de voorziening op te starten. Vanaf 2026 worden naar verwachting structurele middelen toegevoegd aan de algemene uitkering. Vooralsnog kan indicatief rekening worden gehouden met een structurele bijdrage van circa € 100k per jaar als minimumbijdrage vanuit het Rijk voor het realiseren van een bibliotheekvoorziening. Wanneer er dus 100k per jaar zal worden uitgegeven is de uitvoering de facto kostenneutraal. Wordt voor een uitgebreidere invulling gekozen, dan ontstaan er wel extra lasten.

Onderwijshuisvesting (Kandinsky en Maaskei)

Binnen het Integraal Huisvestingsplan liggen opgaven voor nieuwbouw en/of renovatie van de schoolgebouwen van Kandinsky en de Maaskei. In het coalitieakkoord is opgenomen dat passende huisvesting voor beide scholen binnen de gemeente het gewenste eindbeeld is.

Voor de onderwijshuisvesting wordt voorlopig uitgegaan van een investering van circa € 25 miljoen in 2030. Deze is niet opgenomen in de begroting. Bij een afschrijvingstermijn van 50 jaar leidt dit vanaf 2030 tot structurele afschrijvingslasten van circa € 500k per jaar. Daarnaast moet rekening worden gehouden met rentelasten wegens het aantrekken van leningen. Bij een rentepercentage van (stel) 2% betekent dit aanvullend circa € 500k aan jaarlijkse rentekosten in de eerste jaren, momenteel is 80k rentelasten per jaar opgenomen in de begroting, dus resteert 420k. De totale jaarlijkse kapitaallasten die nog niet begroot waren komen daarmee indicatief uit op circa € 920k per jaar vanaf 2030.

Gelet op de omvang van deze investeringen ligt het voor de hand om reeds in eerdere jaren middelen te reserveren of bestemmingsreserves op te bouwen. Daarnaast kan onderzocht worden in hoeverre dekking mogelijk is via een combinatie van structurele begrotingsruimte, inzet van reserves, aanvullende subsidies en eventuele gefaseerde verhoging van gemeentelijke belastingen.

Participatie

Binnen het coalitieakkoord zijn diverse ambities opgenomen op het gebied van inwonersparticipatie, jongerenparticipatie, ondersteuning van wijk- en dorpsraden en stimulering van bewonersinitiatieven.

Op basis van de huidige programmabegroting en de reeds vastgestelde participatieverordening blijkt dat een belangrijk deel van deze beleidsdoelen reeds financieel is afgedekt binnen bestaande budgetten. Zo is:

- structureel € 10k beschikbaar voor het experimenteerprogramma participatie, waar jongerenparticipatie kan worden ondergebracht;
- circa € 3k structureel beschikbaar voor cliëntparticipatie binnen het sociaal domein.

Aanvullend hierop lijkt met name extra budget noodzakelijk om voort te bouwen op de pilot inwonersinitiatieven. Voor uitvoering, begeleiding en ondersteuning van een jaarlijkse initiatievenronde zou aanvullend structureel budget van circa € 10k per jaar nodig zijn.

Bluswatervoorziening De Bisselt

In het coalitieakkoord is opgenomen dat geïnvesteerd wordt in een aanvullende bluswatervoorziening in De Bisselt vanwege de toenemende risico's op natuurbranden en de beperkte beschikbaarheid van bluswater in het gebied.

Op dit moment bevinden zich langs de Groesbeekseweg tot aan 't Zwaantje negen brandkranen. Voor aanvullende voorzieningen in De Bisselt geldt dat eerst nader onderzocht moet worden welke oplossing gewenst en technisch haalbaar is. Hierbij spelen verschillende varianten een rol, zoals uitbreiding van het bestaande brandkranennetwerk van WML, verlenging van aanvoermogelijkheden voor de brandweer of alternatieve voorzieningen zoals een grondwaterput voor bluswater.

Een uitbreiding van het reguliere brandkranennetwerk blijkt complex, omdat midden in het bosgebied niet zonder meer leidingen kunnen worden aangelegd. Voor een concrete kostenraming moet eerst een exacte locatie en gewenste dekking worden vastgesteld, waarna een nadere technische en financiële beoordeling kan plaatsvinden.

Op basis van ervaringen bij andere gemeenten en openbare kengetallen voor vergelijkbare voorzieningen lijkt een investering in de orde van grootte van circa € 50k als eerste grove reservering verdedigbaar. Hierbij wordt nadrukkelijk opgemerkt dat dit slechts een voorlopige indicatie betreft.

Bij een investering van circa € 50k en een afschrijvingstermijn van 10 jaar bedragen de structurele afschrijvingslasten indicatief circa € 5k per jaar, exclusief rente- en eventuele onderhoudskosten. Daarnaast betaalt de gemeente momenteel circa € 10k per jaar aan WML voor het beheer van het bestaande netwerk van ongeveer 400 brandkranen. Een beperkte uitbreiding van dit netwerk zal naar verwachting slechts beperkte aanvullende jaarlijkse beheerkosten met zich meebrengen.

Doorkijk financiën algemeen

In de meerjarenbegroting zoals vastgesteld in november 2025 was voor Mook en Middelaar op de langere termijn een licht tekort zichtbaar. De eerste indicaties die we binnen de organisatie zien voor de aankomende zomerrapportage is dat er met name door inflatie, areaaluitbreiding en gestegen caseload langjarig meer werkbudget nodig zal zijn dan momenteel begroot. Het is nog onzeker of het gemeentefonds voldoende mee zal stijgen om deze lasten te dekken. Daar bovenop komt nog de toegenomen druk op de personale formatie.